

Tadeusz Ciecierski

taci@uw.edu.pl

Gesty i wyrażenia wskazujące

W bogatej literaturze poświęconej zagadnieniu zależności kontekstowej ważne miejsce zajmuje analiza zwrotów oraz wypowiedzi zawierających wyrażenia wskazujące. Przez „wyrażenie użyte wskazująco” rozumie się zazwyczaj zwrot, którego nadanie wymaga wykonania gestu wskazującego, który umożliwi odbiorcy wypowiedzi identyfikację przedmiotu, do którego ma zamiar odnieść się nadawca wypowiedzi. Przykładami wypowiedzi zawierających wyrażenia wskazujące mogą być (odpowiednio użyte) zdania (w nawiasach kwadratowych umieszczony jest opis odpowiedniego gestu wskazującego):

[1] Ten referent [nadawca wskazuje na autora tych słów] nie mówi zbyt jasno.

[2] Ona [nadawca wskazuje na Monikę Bellucci] jest najlepszą włoską aktorką.

[3] To [nadawca wskazuje na wiszącą na ścianie fotografię Kazimierza Ajdukiewicza] jest zdjęcie najwybitniejszego polskiego filozofa analitycznego.

Z analizą wypowiedzi wskazujących związane jest wiele interesujących problemów filozoficznych. Dobrym przykładem, który nie będzie przedmiotem mojego wystąpienia, jest tu obszerne zagadnienie miejsca i roli definicji ostensywnych w językach teorii empirycznych oraz przy nauce pierwszego języka.

W swoim wystąpieniu chciałbym zrealizować dwa cele. Po pierwsze, wprowadzić słuchaczy w zagadnienie wyrażań wskazujących, m.in. poprzez wskazanie najważniejszych problemów, wokół których koncentrują się współcześnie dyskusje poświęcone problematyce wskazywania. Po drugie, chciałbym przedstawić bliżej dwa takie zagadnienia: problem interpretacji pojęcia *gestu wskazującego* oraz problem analizy warunków prawdziwości zdań zawierających tzw. złożone wyrażenia wskazujące (przykłady [1] i [2] na powyższej liście). W szczególności chciałbym zaproponować pewną typologię gestów wskazujących, przedyskutować w jej świetle tzw. fregowską teorię wskazywania (Kaplan (1989)a i (1989)b) oraz możliwość zastosowania tzw. logik częściowych w analizie warunków prawdziwości zdań zawierających złożone wyrażenia wskazujące.

Wybrana literatura:

E. Corazza (2004) *Reflecting the Mind*. Oxford: Oxford University Press.

J. Grudzińska, (2007) *Semantyka nazw jednostkowych*, Semper.

D. Kaplan (1989)a “Demonstratives, [w:] *Themes from Kaplan*, [in:] Almog, Wettstein, Perry, (red.) Oxford.

D. Kaplan, (1985) “Dthat”, (przedruk) Martinich (red.) *The Philosophy of Language*, Oxford 1985.

D.Kaplan (1989)b”, D. Kaplan, “Demonstratives, [w:] *Themes from Kaplan*, [w:] Almog, Wettstein, Perry, (red.) Oxford.

J. Kotarbińska, (1966), „Tak zwana definicja dejktyczna”, [w:] Pawłowski, (red.) *Logiczna teoria nauki*, Warszawa, s. 57-98.

M. Reimer (1991) „Demonstratives, Demonstrations and Demonstrata”, *Philosophical Studies*.